

Het keizerlijk paar bevond zich onder de palmen van den hangenden tuin (Blz. 412.)

Het was een dier hartverscheurende tooneelen, welke alle verbeeldingskracht overtreft en door geene pen naar waarheid kan geschetst worden.

Marcus zelf voelde zich door deze grenzeloze droefheid ontsteld.

Het kind was in de laatste uren door zulke vreeselijke gemoedsbewegingen bestormd geworden, dat zijne krachten gansch uitgeput waren.

Eene brandende koorts overviel hem; zijne verstandvermogens geraakten in de war, en gedurende verscheidene uren versmolt zijne droefheid in een verschrikkelijk raaskallen.

Eindelijk bracht de afgematheid eenige kalmte in zijn gemoed.

Marcus, die geen oogenblik van zijne zijde was geweken, wist zich dezen toestand ten nutte te maken om des kinds moed op te wekken.

— Zij hebben uwe moeder vermoord, sprak hij; haar beweenen kan tot niets helpen, denk veeleer haar te wreken.

— Haar wreken! herhaalde Plantinus. Ach! spreek, wat dient ertoe te worden aangewend?

— Uwe krachten verzamelen om mij op het gunstige oogenblik te kunnen volgen.

Met een sprong was de jonge Kelt op.

— Laat ons gaan, sprak hij driftig.

— De stond is nog niet aangebroken, wedervoer de ouderling; doch geduld! uitstel is geen afstel en wordt de wraak een weinig verschoven, zij zal erom niet minder bloedig zijn.

Vervolgens legde hij hem breedvoerig het plan der slaven uit. In Rome zelve ging het oproer losbreken. Op het eerste sein zou de stad aan de vlammen worden prijs gegeven, en wat aan den vuurgloed mocht ontkomen, door het zwaard omgebracht worden.

Naarmate Marcus in nadere bijzonderheden trad, voelde Plantinus zijn hart van woeste vreugde poppelen, want de gelegenheid ging hem aangeboden worden in ruime mate zijn haat te koelen.

Naar de begrippen zijner natie opgevoed, verkeerde hij in de vaste meening door deze bloedige slachting de schimmen zijner moeder een aangenaam offer te brengen.

Het bloed der Romeinen doen vlieten was dienvolgens aan zijne overledene moeder een blijk van liefde geven; de wraak kwam hem min als een persoonlijke voldoening, dan wel als een heiligen plicht voor.

De gedachte over den dood van Paula te kunnen wraak plegen, deed hem spoedig zijne krachten herwinnen; hij verkropte zijn leed en verbeidde met koortsig geduld den vurig verlangden stond.

Eindelijk brak hij aan.

Het wraaksein werd gegeven, en met brandende tootsen in de handen verspreidden de slaven zich over het Forum; doch zoo heimelelijk had men wel niet den opstand kunnen bewerken, dat niet een en ander ervan was uitgelekt en den consuls ter oore gekomen.

Deze hadden dan ook de noodige voorzorgen genomen, en op een wenk zagen de opstandelingen zich door de gewapende macht ingesloten.

Schier allen lieten nu hunne wapens in den steek en zochten door de vlucht hun persoon in veiligheid te brengen.

Alleen weinige Germanen en Kelten, aan wier spits Marcus en Plantinus zich onderscheidde, bleven een geruimen tijd nog het

hoofd bieden; eindelijk, door de overmacht verpletterd, stortten zij met wonden overdekt neder doch niet zonder eerst menigen vijand onder den slag hunner zwaarden te hebben zien sneuvelen.

Marcus en Plantinus werden zieltogend van het bloedbad opgenomen, en daar men verwachtte van hun eenige inlichtingen te bekomen, in afgezonderde hokken neergelegd, waar men zorgvuldig ter verpleging hunner wonden overging.

Beiden kwamen langzamerhand tot het leven terug, maar noch bedreigingen noch folteringen waren bij machte hen hunne medeplichtigen te doen verraden.

De beulen moesten zich ten onder geven en hunne onmacht bekennen, en de beide Armoikanen werden in den gemeenschappelijken kerker geworpen waar men de tot de wilde dieren verwezen slaven in opsloot.

Plantinus en Marcus reikten elkaar bij het wederzien in stomme smart de hand toe en namen toen naast elkander op het vochtige stroo plaats. Beiden hadden zich in hunne laatste verwachting bedrogen gezien, en nu gingen zij als overwonnelingen een wreeden dood tegemoet. Een lange wijl bleven zij sprakeloos.

Plantinus verbrak het eerste het stilzwijgen.

— Mijne moeder zal dus niet gewroken zijn, zuchtte hij.

— Onze goden hebben het niet gewild, wedervoer hem Marcus.

— Wat vermogen uwe goden dan? vroeg Paula's zoon bits. Hebben zij zich kunnen aanstellen tegen den inval der vijanden, die ons tot in onze haardsteden kwamen bestoken? En thans, wat wenden zij aan om ons aan het schandelijkste juk te onttrekken? Waarom, indien zij van alle macht beroofd zijn, hun nog langer de goddelijke eer bewijzen? En bezitten zij waarlijk eenige macht, waarom dan niet de banden verbroken, die ons in de slavernij gekluisterd houden? Neen! de goden der Romeinen alleen zijn ware goden! Zij althans weten hunne aanbidders de vrijheid te behouden.

— Aanroep ze dan, sprak Marcus met

verachting, of waant gij wellicht dat zij het oor zouden leenen naar de klacht van een slaaf? Onzen meesters alleen zijn hunne gunsten voorbehouden; ons, slaven, die zij der Romeinen overleverden, kunnen zij geene goden maar enkel vijanden zijn.

— Zoo zal de wereld voortaan nog slechts bestaan om aan eene enkele natie tot lastdier te strekken? hernam de jonge Kelt. Ach! waarom dan het kind, dat zijne oogen tot het daglicht opent, niet uit medelijden in zijne wieg versmacht?

Welk kwade geest heeft dan deze wereld geschapen, dewijl zij enkel der onrechtvaardigheid en slavernij prijs gegeven is?

— Het rijk des vredes en der vrijheid is nakend, liet eene zachte stem zich hooren.

In de hoogste verbazing wendde Plantinus het hoofd om: hij bevond zich tegenover Nafel.

— Gij hier! kreet de knaap!... Gij ook zijt dan tegen onze verdrukkers opgestaan?

— Gij vergist u, klonk het kalme antwoord des Armeniaans, ik werd enkel ter dood verwezen, omdat ik een God aanbid, zooals gij daareven wenschtet er een aan te treffen.

— Wat beduidt gij?

— Ik ben christen.

Plantinus zag Nafel verwonderd aan. Meermaals reeds had hij dien naam van christen hooren uitspreken, doch telkens met de diepste verachting; de belijders van dien godsdienst had men hem afgeschilderd als zijnde een hoop ellendige booswichten, en hun godsdienst zelve als een verdichtsel uit Judea overgewaaid, waar hij de lagere volksklassen, die steeds op nieuwigheden gesteld zijn, had misleid.

Indien uw God barmhartig is, hoe komt het dan toch dat Hij u niet uit de handen uwer vijanden verlost?

— Mijn God bemint mij, antwoordde Nafel; hij wil zich mijner bedienen als van een werktuig om zijne wet te staven. Elke druppel bloed door Zijne geloovigen in het strijdperk vergoten, is een vruchtbaar zaad, dat weelderig opschietende, Zijne leer alom zal voortplanteren. Wanneer men steeds de marte-

laren onder het uitgalmen van den kreet: *Ik ben christen!* zal zien sneven, zal men zich afvragen, wat dit woord dan toch eigenlijk te beduiden heeft, daar het hun den dood met vreugde doet tegemoet gaan, ja hun de kracht bijzet om hunne beulen vergiffenis te schenken.

— En wat bediedt het? vroeg Plantinus.

— Dat men in den eenigen waren God gelooft, in Hem, die de wereld heeft geschapen tot het gebruik des menschen en den mensch tot het beoefenen der broederlijke liefde. De valsche goden, nu ter aanbidding gesteld, zullen eerlang in het niet verzinken, want zij zijn enkel zinnebeelden der menschelijke driften, en de ware God alleen zal het menschdom beheerschen als de zoon de aarde.

De vrijheid en de broederlijkheid tusschen alle menschen, het geluk van allen gepaard met de zelfopoffering van eenieder. De machtigsten in Zijne oogen zijn niet de gelukkigen der aarde, maar wel die onder het lijden gebukt gaan. Deze godsdienst komt het geweld verdrijven en de ketens verbreken, niet door opstand maar door overreding. Een dag zal aanbreken en mogelijk is hij reeds nabij, op welchen de gelijkheid alle menschen zal verkondigd worden, want het christendom is niet enkel eene geloofsleer, het is eene menschelijke wet; die de toekomst zal beheerschen, het is een nieuw tijdstip aan de wereld voorspeld.

— En dat wij niet zullen beleven, viel Paula's zoon hem in de rede.

— Dit doet er dan ook weinig toe! De aarde is immers slechts een overgang tot een beter vaderland. Zelfs gewijzigd door de wet van Christus, zal zij toch slechts eene flauwe schets kunnen weergeven van het geluk, dat ons wacht in gene wereld waar elk loon volgens werken zal verwerven.

— En wat verleent ons doorgang tot die wereld, wilde Plantinus weten.

— De dood! klonk het antwoord.

Eene lange wijl bleef Plantinus, in diep nadenken verzonken, het stilzwijgen behouden. De woorden des Armeniaans hadden een

diepen indruk op het gemoed van den knaap teweeggebracht.

Het scheen hem als zag hij in het verschiet duizenden nieuwe gezichteinders voor zijn oogen oprijzen, als drong een tot alsdan hem onbekend licht tot zijne ziel door.

Nooit had zoo grootsche, zoo verhevene, zoo heerlijke gedachte zijne zinnen geboeid. Hij vergeleek dezen godsdienst der gerechtigheid en der liefde met de barbaarsche voorschriften van Marcus; de onmacht zijner goden, die hem zonder den minsten troost in dien onpeilbaren kolk van smarten verzonken lieten, met de grootmoedigheid van den God der christenen, die Zijne geloovigen ter vergoeding van het hem grootmoedig ten offer gebrachte leven, aan gene zijde des grafs op de eeuwige gelukzaligheid, in het rijk der rechtvaardigheid, wees.

— Aldus, Nafel, stelt uwe geloofsleer op dit ondermaansche dal eene wet van gerechtig-

heid en waarheid in, hernam het kind uit zijne diepe mijmering opschietende, doch daar hier beneden niets volmaakt is, zoo voorspelt zij ons een ander leven, waar het onrecht zal hersteld, de schuldigen gestraft en de bedrukten getroost worden.

Daar zal zich in al zijne volmaaktheid voordoen wat Christus' wet hier op deze wereld slechts onvolmaakt kan tot stand brengen, en de hemel zal eeniger wijze als de voortzetting zijn der aarde, doch ontdaan van al dezès gebrekkelijkheden.

— Juist zoo! sprak de Armeniaan en het is ons, wien het onschatbaar geluk te beurt viel de waarheid te kennen, gegeven deze ten aanzien der gansche wereld te belijden, en in de strijdbaan bezwijkende de *blijde tijding* aan het menschdom te verkondigen.

— Nafel! kreet Plantinus, eensklaps opspringende, ik ook wil als christen de eeuwigeheid intreden.

HOOFDSTUK LIX

DE MARTELDOOD

De kerker, waarin men Plantinus en Marcus had opgesloten, was een ruime onderaardsche krocht in wiens gewelf men eene opening had uitgespaard, die tevens diende en om de gevangenen erin neer te laten en om het noodige licht en lucht tot de ongelukkige veroordeelden te laten doordringen.

In de wanden waren van afstand tot afstand ijzeren ringen gemetseld, aan welke men soms rampzaligen vastketende.

In een hoek van dezen akeligen kerker zat Plantinus naast Nafel neergehurkt, van wien hij verder onderricht in den christenen godsdienst ontving.

De jonge slaaf luisterde gretig en in stille ingetogenheid naar des grijsaards woorden.

In de treffendste kleuren schilderde deze aan zijn jeugdigen gezelschap de heilige mysteriën van den christenen godsdienst af.

Hij maalde hem in breede trekken het won-

derbaar leven van dezès goddelijken Insteller, de wreede smarten die Hij van wegens de Joden had te verduren, Zijn schandelijken dood en de schitterende belooningen Zijner dienaren na dit leven toegezegd.

Nu en dan ontviel echter den knaap een kreet van bewondering.

— Wat is hij verheven der Christenen godsdienst! galmde hij in vervoering. Ach! hadde ik die goddelijke leer vroeger gekend, ik zou gewilliger mij in mijn lot geschikt hebben; de dorst naar wraak hadde niet zoo lang mijne ziel verteerd, noch mij tot een onzinnigen opstand aangedreven; en nu dat, overwonnen en ter dood verwezen, ik op het punt stond mij aan de bitterste wanhoop over te geven, komt zij hoop en vrede in mijn boezem gieten. Ik zal den dood ondergaan, ja; met een gevoel van trotsche verachting zullen onze verdrukkers op de laatste stuipreukingen van

mijn stervend lichaam neerblikken; ver van den geboortegrond, dien ik zoo gaarne nog eens had betreden, zal ik den laatsten ademtucht uitblazen; doch de troostvolle gedachte, dat de christenen door den dood tot een nieuw leven ontwaken vol zaligheden, ja, door den dood alleen hun de deuren van het hemelsch Jerusalem ontsloten worden, komt mijn moed steunen.

— Ja, hervatte de vrome ouderling, eene eeuwige gelukzaligheid wacht ons beiden aan gene zijde des grafs; doch te dezer bereiking is het van noodé dat wij geduldig en ter liefde Gods de folteringen verduren, die ons mischien staan te wachten; dat wij onbeschroomd als discipelen van den God der Christenen durven uitkomen en vrij en vrank in 't openbaar hulde brengen aan den eenigen, waren God.

— Maar waarom zijn de Romeinen, die nochtans als een verstandig volk willen doorgaan, dan toch zoo verbitterd op een godsdienst, wiens leering zoo zuiver, zoo verheven is?

— Ach! Plantinus, zijt gij dan onbewust met de vooroordeelen die zij tegen ons hebben opgevat! In hunne oogen zijn wij wel de afschuwelijkste wezens, die ooit onder de zon leefden; indien men geloof mocht slaan aan hunne aantijgingen, zouden wij de aanstoetelijkste bijgeloovigheden aankleven, de ongehoordste en schandelijkste misdrijven plegen; zij schelden ons uit als lompe, onbeschaafde lieden, wreedaardige dwepers, en inzonderlijk als goddeloozen die den goden des Keizerrijks, de verschuldigde eer weigeren, ja, diepe minachting ervoor aan den dag leggen, en derhalve zijn wij onwaardig langer nog het daglicht te beschouwen, voor de booswichten als wij schijnt de wreedste dood hun nog te zacht toe.

Ach! mocht dit verblinde volk weldra de oogen tot het ware licht openen! Mochte het zonder vooringenomenheid onzen heiligen godsdienst onderzoeken en spoedig zou het moeten bekennen dat er nimmer een rechtmatiger noch heiliger geloofsleer is verkondigd; dat in het gansche Keizerrijk geen ge-

trouwer onderdanen, geen gedweeër slaven, noch zachtaardiger wezens worden aangetroffen dan de christenen. De getrouwheid, de onderwerping, de broederlijke liefde, de zelfopoffering, ziedaar wat onze priesters dagelijks ons voorhouden als het onfeilbaarste middel om de achting onzer vijanden te verwerven en hun tot den waren godsdienst over te halen.

— Ik moet het bekennen, Nafel, dat ik werkelijk meermaals uwe deugden heb bewonderd. De onverstoorbare verduldigheid, met welke gij de spotternijen uwer medemakkers verduurdet, de ongemeene grootmoedigheid, met welke gij mij ter vrijkoopung mijner ongelukkige moeder uw gansch vermogen in handen steltet, troffen mij zeer, doch ik dacht toen weinig eraan de bron op te sporen, aan welke gij dien moed en die zelfverloochening putte.

— Die bron was mijn geloof, wedervoer Nafel; mijn geloof niet weinig verlevendigd door de opbeurende woorden, die ik slechts enkele dagen te voren, in eene vergadering van christenen had mogen vernemen. Ik wil u verhalen wat ik te dier gelegenheid te hooren en te zien kreeg:

— Het was een morgen, op 't uur dat de bezoekers zich aan den ingang der paleizen onzer meesters verdrongen om deze bij het ontwaken hunne hulde aan te bieden. De christenen, deze vrije uren waarnemende, spoedden zich op hunne beurt, zonder al te zeer de aandacht op te wekken, naar den bisschop van Rome, die in persoon den goddelijken dienst ging verrichten.

De zaal, waar het heilig Zoenoffer zou opgedragen worden binnentredende, vielen mijne blikken al dadelijk op den eerbiedwaardigen kerkvoogd, die boven zijne gewone kleederen het witte ambtsgewaad, welk in ruime plooien hem tot op de voeten neerhing, had aangetogen.

Op zijn hoofd droeg hij een mijter en zijne handen hielden den staf, kenteeken zijner bisschoppelijke waardigheid, omkneld. Zeven diakenen, met dalmatieken bekleed, stonden hem ter zijde.

Zijn zachtzinnigen blik over ons latende weiden, sprak hij:

« Mijn Broeders, vergeet nooit het gebod van onzen goddelijken Meester: *Bemint elkander*. O, gij, beminde Zonen, die door geboorte of veroveringsrecht in slavernij zijt gebracht, dat uw ongelukkig lot u niet te zeer bedroeve.

Uw lichamen zijn in de kluisters der slavernij geklonken, ja; uwe meesters handelen met u naar welbehagen: doch gij bezit eene ziel zoo kostbaar, zoo edel als deze uwer meesters, en die ziel is van alle banden vrij! De machtigste dwingeland vermag niets op haar; gij alleen kunt over haar gevoelens en neigingen beschikken.

Wendt dus die vrijheid aan tot het eeren en dienen van God, bemint dien goeden Herder uit gansch uw hart, uit geheel uwe ziel, uit al uwe krachten; bemint God uwe broeders, uwe rampgenooten, uwe meesters, uwe vijanden zelve.

Weest verdraagzaam en loont naar uw vermogen het kwaad met goed. Mogelijk zullen velen zich niet storen aan uwe vriendschapsbetuigingen, doch de Heer van hierboven die tot in de diepste schuilhoeken van uw hart doordringt, die uwe verborgenste gedachten doorpeilt, zal u erover beloonen en zijn mildsten zegen over u laten neêrkomen.

Eerbiedigt bijzonderlijk uwe meesters, weest hen onderdanig, hoe slecht zij u ook mogen behandelen; beschouwt hunne bevelen als werden zij u door God zelve gegeven. Weest hun getrouw, niet om hun te behagen of uit vrees der kastijding, maar uit liefde tot God, die elk loont naar zijn werken. »

— O Nafel, hoe troostvol is die taal!

— Zeker, Plantinus, ook wekte zij in mijn boezem heilzame voornemens op; ik gevoelde dat de waardigheid mijner ziel ruimschoots kon opwegen tegen den vernederenden staat, tot welken ik was veroordeeld, en de hoop op de eeuwige zaligheid deed mij met meer onderwerping het ellendig lot, mij hier op aarde beschoren, dragen...

Doch hernemen wij den draad van ons verhaal. Na de slaven hunne plichten voorge-

schreven te hebben, stuurde de eerbiedwaardige bisschop het woord tot de meesters, want verscheidene waren aanwezig.

« En gij, mijne Broeders, vervolgde hij, gij, wier lot benijdenswaardiger schijnt, gij, die door uwe rijkdommen recht tot bevelen hebt verworven, die talrijke slaven aan uw dienst hebt vastgehecht, maakt nooit misbruik van het gezag, u over uwe slaven door de wetten des Keizerrijks toegekend.

Stelt in den omgang met uw onderhoorigen alle trotschheid ter zijde; legt hun nooit wreede lijfstraffen op; laat veeleer een gevoel van menschlievenheid en deernis tot uw hart doordringen. Gedenkt steeds dat onze goddelijke Zaligmaker heeft gezegd:

« Dat de naam van meester, u niet verwaand make, want gij bezit slechts éenen meester, en gij allen zijt broeders. »

Ja, welkdanig uwe maatschappelijke stand of uwe rijkdommen ook wezen, gij zijt allen broeders; gij zijt allen zonen van één zelfden Vader, die in den Hemel troont, gij kunt allen aanspraak maken op hetzelfde erdeel: het hemelsch rijk.

Brengt dan de gevoelens, die u voor een broeder zouden bezielen, op uwe dienstdoden over. Indien zij gehouden zijn u getrouw te dienen, dringt zich daarentegen aan u den plicht op hun behoorlijk te voeden, te kleden, op hunne zeden te waken, hun godsdienstige gevoelens in te prenten.

Kortom, u is de zorg zoo voor hun tijdelijk als voor hun eeuwig welzijn opgedragen. Beschouwt het niet als eene vernedering uwe slaven in hunne noodwendigheden bij te staan, want de Heer heeft immers gezegd: « dat hij, die wil verheven worden, zich verootmoedige, » en Hij zelf, de daad bij het woord voegende, achtte het niet beneden zijne waardigheid der apostelen voeten te wassen. »

Zoo sprak de bisschop en zijn woorden vielen als een zachten balsem op onze harten neêr. Sinds heb ik vernomen dat verscheidene dier rijke Christenen hunne slaven niet enkel met menschlievenheid maar zelfs met welwillendheid behandelen; de geeseling, de ver-

minking, het brandmerk en al die wreede kas-tijdingen, die wij van wegens onze heidensche meesters hadden te verduren, zijn daar onbekend; enkelen zelfs dreven de edelmoedigheid tot zoo ver hunne dienaars de vrijheid te schenken, en ja, zelfs door milde giften hun een eerlijk bestaan te verzekeren.

Terwijl Nafel zich aldus uitliet, voelde Plantinus zich door eene plotselinge aandoening aangegrepen. Een traan blikkerde onder zijne wimpers; hij dacht aan zijne ongelukkige moeder, zoo onmenschelijk door haar meesteres gemarteld, dat zij aan de gevolgen ervan was bezweken op 't oogenblik dat hij hare vrijheid kwam afkopen.

Aldus verliepen in vrome samenspraken de weinige dagen, die de gevangenen hier op aarde nog zouden overbrengen.

Eindelijk brak de noodlottige stond aan. Het volk verdrong zich aan de ingangen van den Circus en nam allengs als eene opkomende zee al dezès trapbanken in.

Eenige slaven, de hark in de hand, wedijverden zich om het zand der strijdbaan effen te maken, terwijl de bestiarissen, blootshoofds en voor eenige kleedij hunne lichte tunieken zonder mouwen om het lijf hebbende, voor de hokken der wilde dieren op en nêer wandelden.

De veroordeelden werden binnengeleid, hun getal beliep tot ongeveer tweehonderd.

Op de eerste rij stapten Nafel en Plantinus. Marcus volgde hen met fier opgeheven hoofd en kalmen blik.

Voorbij de zitbank des keizers trekkende, bogen zich allen diep, tevens den gewonen groet herhalende :

— Cesar, zij die gaan sterven, groeten u!

In het midden van het amphitheater gekomen, ontdeed men hun van de ketenen, waarmede zij beladen waren, en de wachters, slaven en bestiarissen verwijderden zich.

Eene indrukwekkende stilte beheerschte nu die ontelbare menigte toeschouwers. Aller oogen waren met gespannen aandacht op het strijdperk gericht, aller hoofden neigden zich voorover.

Dien plechtigen stond te baat nemende, greep Nafel Plantinus bij de hand en de stem verheffende :

— Romeinen! galmde hij, de God der christenen is de eenig ware God, dit kind en ik, wij sterven beiden zijnen heiligen naam belijdende.

Deze woorden waren hem nog niet uit den mond of het gebrul van talrijke naar bloed hunkerende wilde dieren verhief zich dreigend en verdoofde zijne stem, de hokken kwamen geopend te worden en de bloeddorstige dieren schoten woedend op hunne slachtoffers toe.

De ongelukkige slaven stoven in alle richtingen uiteen; Plantinus en Nafel zegen op de knieën, de handen ten hemel geheven.

Nu ving er eene vreeselijke slachting aan.

Maar het stof, dwarrelend in de lucht opvliegende, hulde weldra het strijdperk in een wolk van zand; hier en daar zag men nog een ongelukkigen vluchten: men hoorde nog het gekreun der stervenden en het gebrul der wilde dieren, doch allengs verstierf alle gerucht en toen de stofwolk eindelijk begon te verdwijnen, ontwaarde het oog nog slechts beren, tijgers en leeuwen, die, in hun bloed badende, het overschot der ongelukkige slachtoffers verslonden.

HOOFDSTUK LX

HET EINDE VAN EEN DWINGELAND

Welk een rumoer in de straten van de stad der zeven heuvelen!

Welk een gejuich en gejubel, vermengd met schrillen spot en luide verwenschingen!

Overall, van de graftombe der beide Scipio's, tot aan de Milvische brug, opgewonden troepjes, een stormachtig heen en wederloopen, een vragen en antwoorden en een brui-

send « Heil den bevrijder ! » bij ieder bericht dat van buiten kwam.

Eindelijk, eindelijk heeft de opstand gezegevierd.

Het brood en spelen verlangende volk, waarop de vorst had vertrouwd, ziet kalm en onverschillig toe, hoe de macht van den geweldenaar ineenstort.

De bevelhebber van de lijfwacht, de snoode, lafhartige Tigellinus, is, zooals Paula altijd van hem verwacht had, overgelopen naar de opstandelingen.

Maar zijn lot is reeds beslist. Galba, de toekomstige Keizer, die met zijne legioenen nog slechts weinige mijlen van Rome verwijderd is, zal hem zonder mededoogen verbannen; want de deelneming van den gehaten Agri-gentijn is de eenige schaduwzijde van dezen glansrijken, eerlijken opstand tegen de tot krankzinnigheid overslaande onbeschaamdheid van den despoot.

Julius Vindex, de heldhaftige strijder voor oud Romeinsche vrijheid en menschenwaardheid heeft Piso's werk, dat door het snoode ver-raad van Milictus nog ter elfder ure in duigen viel, opgevat en ditmaal voor de stalen zelfbeheersching, waarmede hij het juk van den tiran tot op het beslissende oogenblik bleef dragen, een lauwerkrans verworven, heerlijker nog dan die van den roemruchten Afrikaan Scipio.

Wel was het een omfloersde doodenkrans, want hij zelf zou de goede zaak niet zien zeevieren.

Nero, die in Vindex slechts den trouwen soldaat en niet den van toorn gloeienden patriot vermoedde, had den vorstelijken Aquitaniër tot proprætor in noordelijk Gallië benoemd en daar, aan den oever van de Sequana (Seine), rijpte het plan, dat aan de razernij van den Imperator een einde zou maken.

Julius Vindex begeerde den scepter niet voor zich zelven.

Evenals Cincinnatus wilde hij slechts het vaderland dienen, dat onder de nagels van den keizerlijken leeuw langzaam doodbloedde.

De oude, waardige Galba, die met de strengste rechtvaardigheid Noord Hispanië en andere wingewesten bestuurd en steeds, voor zoover het in zijn macht stond, er naar gestreefd had de afpersingen van den keizerlijken geweldenaar te verzachten en diens ongerechtigheden weder goed te maken, scheen den geestdriftvollen Vindex de geschikte persoon toe om den vervallen Staat op te richten, het keizerlijk gezag weder in aanzien te brengen en aan het volk de zegeningen van den binnenlandschen vrede te verzekeren.

Zoo riep hij dan Galba tot Keizer uit.

De strijd lustige Galliërs schaarden zich eenparig om de vanen van Vindex.

Eer een maand was verlopen, had hij een goed gewapend, strijd lustig leger bijeengebracht.

Intusschen was ook de stadhouder in Romeinsch Germanië, Virginius Rufus, voor Galba gewonnen.

Het leger van Vindex zou zich met dat van Rufus vereenigen, maar op het oogenblik dat de beide legers elkander ontmoetten, had er een misverstand plaats, dat aan den ontwerper van den opstand het leven kostte.

De soldaten van Rufus meenden, dat Julius Vindex hen wilde aanvallen. In de voorste rijen werd men handgemeen.

Julius Vindex, die in een koortsachtig zenuwachtigen toestand verkeerde, waande zich door de mede-saamgezworen verraden.

Wanhopende aan het bereiken van zijn levensdoel, stortte hij zich in zijn zwaard, nog vóór Virginius Rufus hem ophelderingen had kunnen geven.

Met Julius Vindex, den wreker, was echter de honderduizendhoofdige opstand niet in de kiem gesmacht.

Nader en nader rukten de vrijheidsscharen. Reeds zond Galba zijne boden naar den Senaat.

In het gevolg van den nieuwen Keizer bevindt zich eene hooge, slanke gestalte, het bleek gelaat door donkere, golvende lokken omlijst; den mond die eenmaal zoo hartelijk had kunnen lachen, vast gesloten : Otho, de stadhouder van Lusitanië.

Hij komt om Nero te tuchtigen voor den onbeschrijflijken smaad en het ontzettend verdriet, dat hij hem heeft aangedaan.

Het tot wanhoop gebrachte volk wil wraak nemen op den wereldverachtenden vernietiger van den Staat, die sedert Poppea's dood ook het laatste sprankje zelfbeheersching heeft afgeschud, die geworden is wat de aanhangers van Piso hem reeds vroeger hadden genoemd: de vloek van het menschedom.

De ontwerpers van dezen opstand vragen niet hoe het gesteld is in het hoofd en het hart van den man, die zoo onmenschelijk had gewoed.

Zij houden slechts rekening met de daad, niet met het gevoel van verlatenheid, van somberheid en vertwijfeling, waaruit de omkeer in dien mensch is ontstaan.

En waarlijk, zij hebben er het recht toe!

Weg met den snoodaard, die slechts het eigen Ik kent en tot leniging van de smart, die hem verteert, het heelal tusschen zijne handen zou willen verbrijzelen.

Rome is in vollen opstand.

De Pretorianen hebben al lang het « gouden huis » den rug toegekeerd.

In ontelbare afdeelingen trekken zij door de stad, waar de beeltenissen des Imperators onder hoongelach en verwenschingen omvergehaald, beschimpt en vernield worden. Zelfs de anders zoo getrouwe Germanen zijn stillekens weggeslopen.

Niemand wil met den vallenden Keizer ten gronde gaan.

Het onmetelijk palatium is verlaten. Nero bevindt zich, doodsbleek in het draaibare vertrek, besluiteloos of hij zich het staal in de borst zal stooten, dan wel in zijne woedende gramschap tegen de menschheid, het paleis uitstormen, om nog een laatste slachtoffer te vellen.

Allen zijn gevlucht.

Alleen Cassius, de lijfslaaf; en Paulo, de vrijgelatene, zijn hem trouw gebleven.

Het reusachtige gebouw, waar nog kort geleden de bloedigste gladiatorengevechten, de buitensporigste drinkgelagen, de meest

walgelijke orgieën hadden plaats gehad, gelijk een grafkelder.

De poorten, die naar buiten voeren, zijn gesloten.

Paulo peinst hoe hij den gebieder zal kunnen redden.

Hij maakt plan op plan; hij snelt van den eenen zuilenhof naar den andere. Tevergeefs! Hoe zal Paulo het wagen, hij, dien iedereen kent, met Claudius Nero door de joelende volksmassa's heen te sluipen.

Wanhopend zinkt hij op eene marmeren bank neder en vouwt de handen in den schoot.

De hoofdingang aan de zuidzijde is geopend.

Cassius staat daar, met glazige oogen, eene speer in de vuist, gereed den eerste, die zich hier vertoonen zal, neder te stooten.

Zonderling genoeg waagt geen der opstandelingen het door het vestibulum binnen te dringen.

In zijne vertwijfeling heeft Cassius zelfs niet getracht den grendel voor de poort te schuiven.

Hij weet niet, dat de weggelooopen Pretorianen, beschaamd over hun stillen aftocht, de deur vernield hebben. Toch nadert nog niemand.

De naam « Nero » werkt nog steeds verlamdend op de twee millioen menschen daarbuiten. De diep gewortelde angst voor den Cesar schijnt zelfs door het bericht, dat alle troepen hem hebben verlaten, niet verdwenen te zijn.

Plotseling springt Cassius op. Eén uit de joelende schaar maakt eene uitzondering. Zijne voetstappen klinken dreunend door het ostium.

— Wat verlangt gij? vraagt Cassius, de lans vellende.

— Den Keizer, luidt het antwoord.

Thans herkent hij den slaaf.

Het is Pallas, de voormalige vertrouwde van Agrippina.

In het geheim heeft hij medegewerkt om den Keizer ten val te brengen.

In Lusitanië is hij geweest, om gift te

strooien in de nog niet geheelde wond van Otho.

Hij heeft den braven Galba verteld van den moord op de Keizerin-moeder en Nero als haar moordenaar genoemd.

Ook in Gallië is hij geweest, om op te hitzen tegen den man, dien hij meer haat dan alle andere schepselen op aarde, niet ter wille van de vermoorde Agrippina, maar om het meisje dat hij, Pallas, zoo vurig had bemind, en dat hij verloren had door de schuld van den Imperator.

Dit geloofde hij ten minste, want Agrippina had het hem aldus verteld.

— Laat mij door, Cassius! Ik beoog geen kwaad tegen den afgezetten Imperator. Ik wil hem redden.

— Gij? vroeg Cassius op twijfelenden toon. Hij had de lans laten zakken.

— Ja, ik, herhaalde Pallas.

De senatoren bestijgen reeds de trappen van het Capitool, om recht te spreken over den staatsmisdadiger. De tijd dringt.

Zoo sprekende, wendde hij zich naar de gang, die naar den tweeden hof leidde.

Cassius volgde hem.

— Spreek op, wat wilt gij doen? vroeg de kamerslaaf.

— Dat zult gij wel zien. Vertel mij maar, waar de doorluchte zich bevindt. Gij zelf kunt hier achterblijven.

Op dit oogenblik ontdekte Cassius, dat Pallas een uitgetogen zwaard droeg tusschen de plooiën van zijn toga.

— Halt! riep hij, zijn dolk trekkende. Wat beduidt dat zwaard?

Te gelijktijd had hij den indringer bij den schouder gevat.

Pallas trachtte hem van zich af te schudden.

Toen dit echter niet gelukte, wierp hij plotseling het masker af, haalde het verborgen gehouden wapen te voorschijn en stiet het den trouwen slaaf in de borst, terwijl deze hem den dolk tot aan het gevest in den schouder boorde. Met een doffen zucht vielen de beide lichamen over elkander heen.

— Laffe hond! rochelde Cassius.

Een oogenblik later had de dood een einde gemaakt aan beider leven.

Intusschen luisterde Cesar naar het toenemend rumoer op straat, dat door de openingen in de zoldering onheilspellend tot hem doordrong.

— Klonk daar niet iets dat op een gevecht geleek? Zeker, Tigellinus zou toch ten minste een cohorte hebben bijeengebracht om voor hem te strijden. Tigellinus, de beproefde, trouwe vriend!

Nero vermoedde nog niet, dat Tigellinus de eerste was geweest, die het zinkende schip der Cesarengrootheid zoo snel mogelijk had verlaten.

Maar indien de Keizer dan werkelijk nog vrienden bezat, indien er nog iemand was die het zwaard voor hem uit de scheede wilde trekken, waarom was het dan in het palatium zoo doodsch en stil?

Hadden de gevluchte slaven dan alle vrees vergeten voor den toorn van den gebieder, die hen onder zijne voeten vertreden zou wegens hunne ongehoorzaamheid?

Waar waren dan toch de ontelbare hofbeambten, de atriënsen, in hunne met goud geborduurde livreen, de uuraangevers, de kamerslaven, de opzichters, de artsen, waar waren zij, de ellendigen, die tot nu toe zijn roem en zijne grootheid hadden gedeeld?

Waar bleven de Sigambrische lijfwachten, die hij met goud had overstelpt en die hem trouw hadden beloofd bij Odin, den god hunner vaders?

Met een zwaard in de hand, opende hij de deur.

Eene lange rij vertrekkende vertoonde zich als uitgestorven aan zijn angstig zoekend oog.

— Cassius! riep hij en « Cassius » klonk het bijna hoonende terug van de met goud beslagen wanden.

Alles ledig, alles verlaten als eene stad in het doodenrijk.

Hij schreed voort met knikkende knieën. Ter rechter en linkerzijde zag hij in het blinkende metaal niets dan zijn eigen doodsbleek gelaat.

Hij plaatste zich vlak voor een der gulden

wanden en keek zich zelve als een krankzinnige strak in de oogen, die hem zoo groot toeschenen, zoo angstig, zoo zonder uitdrukking.

Door eene plotseling opkomende huivering aangegrepen, snelde hij verder. De klank van zijne eigene voetstappen joeg hem den schrik om het hart.

— Cassius! riep hij nogmaals en bleef staan om te luisteren.

Geen antwoord.

Een gevoel van radeloosheid greep hem aan, zooals hij nooit te voren gekend had.

En toen hij nu weder zijn holoogig, verwrongen gelaat in den glans der metaalplaten weerspiegeld zag, stormde hij er met het zwaard in de vuist op los en hieuw als een razende op het blanke metaal, totdat de kling brak en de stomp kletterend uit zijne hand op den grond viel.

Luister, wat was dat?

Duidelijk vernam hij een stem, die hem het laatste sprankje hoop ontnam.

— Haalt hem er uit! klonk het dreigend in zijne ooren. Slept den schurk voor den Senaat! Of wilt gij hem den tijd laten vergift te nemen?

Eene ijsskoude rilling liep hem langs den rug, van het hoofd tot de voeten.

Dat was de stem van Tigellinus.

Gedurende eene seconde was het den Keizer te moede, alsof er een donker floers voor zijne oogen kwam. Hij wankelde en viel met een diepen zucht op eene rustbank neder.

Voetstappen, voetstappen in de onmiddellijke nabijheid!

Driftig rees hij op. De bevende vingers zochten naar een wapen. Daar... in den gordel van de tunica stak een Spaansche dolk.

Bliksemsnel tastte de hand naar de greep... om onmiddellijk daarna, als verlamd terug te glijden.

Tusschen de met tapijten versierde deurposten stond eene meisjesgestalte, een droombeeld, eene tooverachtige verschijning.

Claudius Nero viel op de knieën.

— Christina, riep hij en verborg het bloedeloos gelaat in de handen. De dooden staan uit hunne graven op. Het einde der dingen is

daar en met een Cesar gaat de wereld ten gronde.

— Nero! sprak het meisje, ik ben het in levenden lijve, de gelukkige en tevens rampzalige Christina. Ik ben dood geweest... voor u! Heimelijk echter, door niemand gekend, heb ik u in uw leven gevolgd en tranen om u geweend, tranen...

Nero had zich langzaam opgericht.

Met schuwen blik staarde hij in dat hemelsche gelaat, waarin de jaren van eenzaamheid, van opoffering, van verdriet over de gruwzame afdwalingen van haar afgod, geen enkel spoor hadden achtergelaten.

Zij was iets bleeker dan vroeger en de heerlijke, donkerblauwe oogen schenen groo-ter geworden te zijn. Ja, zij had geschreid en gebeden, als eene moeder om haar verloren kind.

Elk bericht, dat nieuwe misdaden van den Cesar aan het licht bracht, had eene wonde in haar hart achtergelaten en haar de waar-schuwing toegeroepen: gij moet hem haten, hem, die zoo vreeselijk kon ontaarden!

Toch straalde zij nog in den vollen bloei harer jeugd.

Zij was nog geheel de Christina van vroeger, die bij de eerste ontmoeting reeds zooveel licht had geworpen in de ziel van den toen nog onbedorven jongeling.

— Christina! riep Nero, achteruit wijkende bij het zien van het voorwerp zijner zalige jongelingsdroomen. Wee u, gij komt te laat! Ben ik dan krankzinnig? Heeft de zee u dan teruggegeven? Was dan alles een sprookje, eene afschuwelijke leugen? En gij kondt jarenlang in de eenzaamheid voortleven en mijne ziel laten versmachten!

— Ik moest wel! Het was Gods wil! Ach, en later Nero, Nero, ik huiverde, wanneer ik in de verte uw naam hoorde uitspreken!

— Wilt gij mij nog beschimpen? Nu nog, in dit vreeselijk oogenblik? O, waart gij uit uw schuilhoek te voorschijn getreden, Christina, waarlijk, alles zou anders zijn uitgekomen! Ik ben een misdadiger geworden, een vijand van het menschedom, omdat hier, in deze borst, een afgrond gaapte, die door niets,

door niets ter wereld kon worden aangevuld!

— Het geloof in God zou hem hebben aangevuld! Kijk mij niet zoo wanhopig aan. Ik kom u redden.

— Gij? De edele, de heerlijke? Gij wilt den tiran redden, die alles met voeten getreden, die aan de kern van het recht heeft gewroet, den bloedhond, dien honderdduizenden vervolgen met hun vloek?

— Zwijg, sprak zij en nam zijne rechterhand. Gij hebt mij, toen gij nog gelukkig waart, uw alles genoemd: thans wil ik het zijn, nu de geheele wereld u den rug toekeert! Neen, neen, gij behoeft mij niets te zeggen! Ik vraag niet wat gij misdreven hebt en of God u, Zijne oneindige genade, ooit vergiffenis schenken kan! Ik weet slechts dit eene: dat ik u heb liefgehad.

— Dan moet een goddelijke kracht uwe ziel hebben gestaald! riep de Cesar ontroerd uit. Christina, Christina mijn eeuwig beweend geluk!

— Kom! sprak zij snikkend. Hier is eene lederen penula, zooals de arbeiders dragen; die zal u onkenbaar maken. Men heeft mij in Rome al lang vergeten. Loop in gebogen houding en zoek steun op dezen staf en op mijn arm. Zoo! Ik heb het juiste oogenblik afgewacht. Waar is Paulo? Heeft Paulo u ook trouweloos in den steek gelaten?

— Hier, hier sprak de vrijgelatene, ten hoogste verbaasd. Hij was juist binnengekomen. Wat wilt gij van mij? spreek Christina! Ik gehoorzaam u blindelings.

— Hoort gij het rumoer in het vestibulum? antwoordde het meisje. De laatste schroom voor de ontastbaarheid dezer vertrekkenden is geweken. Het volk stroomt van den Vicus Cyprius in den voorhof. Aan gene zijde echter, waar het mirtenboschje zich langs den vijver uitstrekt, vond ik de straat ledig. Twee vrienden van mij, Nazarenen — hoort gij, Cesar? — wachten daar met de noodige kleederen en een touw ladder. Wij klimmen den muur over; mijne bondgenooten zijn sterk. Komt er iemand langs, dan zullen zij hen wel bezighouden totdat wij ontkomen zijn. Gij Paulo, snelt dan vooruit. Uw landhuis moet ons voorloop-

pig eene schuilplaats aanbieden. Als Rome tot zijne gewone kalmte is teruggekeerd, zal het niet moeilijk zijn over zee te ontvluchten, en ons eerst naar Hispanië's en van daar naar Germanië's strand te begeven.

Zoo sprekend, liep zij, door Nero en Paulo gevolgd, haastig de verschillende vertrekkenden door.

— En dan? vroeg de Cesar.

— Dan zal ik u helpen bidden, opdat God u vergiffenis moge schenken, zooals Hij mij eenmaal vergeven heeft.

De maan verspreidde haar matten glans over de Romeinsche vlakte.

Het Sabijnsche gebergte stak zwart-blauw tegen den helderen hemel af. De straatweg was geheel verlaten.

Alles wat leefde en zich bewegen kon, was naar Rome gesneld, waar morgen, in de vroegte, de intocht van Galba verwacht werd.

Slechts twee gestalten, dicht tegen elkander gedrongen, schreden langs den heirweg voort: de Keizer en Christina, zijne sidderende redster. Paulo was te paard vooruitgesneld, om alles voor te bereiden. Christina had het veiliger geacht voor Claudius Nero, te voet te gaan als een reizende handswerkman. Ieder, die hen tegenkwam, moest zeggen:

— Onmogelijk... zoo vlucht geen wereldbeheerscher, wien een razend geworden volk op de hielen zit!

In wien zou eenige verdenking tegen dezen man kunnen opkomen?

Paulo is met den keizerlijken geheimschrijver Epaphroditus, de eenige van het geheele hof, die aan de redding van zijn meester heeft gedacht, vooruitgereden...

Wat zou er wel in de ziel van den vluchtenden monarch omgaan?

In de linkerhand houdt hij een doek, waarmee hij zich in de stad het gelaat heeft bedekt; met de rechter omklemt hij krampachtig de teedere vingers van zijne geleidster.

Hier, bij eene kromming van den weg, terwijl de maan het meisje vlak in het gelaat schijnt, waagt Nero het voor de eerste maal goed in het gezicht te zien.

Dat zijn nog diezelfde trouwe oogen, vol berusting en toewijding, die hem eens in de tent van den Egyptenaar, zoo teeder, zoo zielsgelukkig hebben tegengestraald.

Welk een gapende afgrond tusschen toen en thans!

Stroomen bloeds hebben den afgrond gevuld en woest hoonend gelach, dat vele duizenden malen wordt herhaald, klinkt van den bodem tot hem door.

En toch stralen deze oogen nog evenals vroeger, verrukkelijker, hemelscher nog, want zij lachen door hunne tranen heen.

Zou er dan wellicht nog troost zijn voor den troostelooze, genade voor hem, die nooit genade heeft gekend, noch met zich zelven, noch met zijn evenmensch?

Uitgeput door de vele aandoeningen van dien dag, vol haat en toorn, berouw en verwijfeling, blijft hij staan en zoekt steun op den arm van het meisje, hij die zich verbeeldde grooter dan Zeus te zijn, op den arm van de voormalige slavin.

Daarna zinkt hij neer op de overblijfselen van een vergeten grafteeken.

— Wees gegroet, vrome ziel, leest hij op het donkere stuk bazalt, dat van het metselwerk is afgebrokkeld.

Hij rijst op. Hier mag hij niet rusten! Deze plek is gewijd en hij een vogelvrij verklaarde, een misdadiger, van wien de gruwelijkste boosdoeners in den Orkus de oogen afwenden om niet te verstijven, zooals menschen en goden bij het zien van een afschrikwekkend Medusahoofd.

Christina noodzaakte hem zachtkens weder te gaan zitten.

— Neem wat rust! fluistert zij en legt hare hand vriendelijk op zijn voorhoofd. Mijn hart zegt mij: er dreigt geen gevaar. Kom, buig u neder! Tracht te slapen! Ik zal over u waken!

Bij den klank van deze stem vaart den ongelukkige een huivering door de leden.

Hij verbergt het gelaat in de handen en barst, luid snikkende, in een stroom van heete tranen los.

— Christina! Christina! roept hij met eene stem, die haar door merg en been klinkt.

Dan snikt hij voort, totdat zijn hoofd op zijn schouder zakt.

Hij is ingeslapen — ingeslapen op de vlucht voor den opstand, die hem dreigt met dood en verderf.

Zij aanschouwt zijn gelaat, dat door de maan wordt beschenen; het is zoo spookachtig bleek, als dat van een doode.

Aan zijne wimpers glinstert nog een traan, de mond is half geopend, een vluchtig lachje krult zijne lippen...

Door eene zonderlinge gewaarwording overmand, laat zij het hoofd in de hand rusten.

— Jesus, Heiland der wereld, mompelt zij en ziet naar den hemel op, geeft hem de heilige kracht, die leidt tot berouw! Hij is niet slecht geweest in den beginne. Help mij, opdat ik hem redde: zoo zal hij leeren gelooven, dat Gij aan het kruis gestorven zijt, ook tot zijne verlossing.

Daar klinken schreden uit de richting van de Albaneesche bergen. Het zijn landleiden, die, den drang der gebeurtenissen volgend, naar Rome willen.

Nero ontwaakt.

— Weest kalm! fluisterde zij.

Hij was echter reeds opgesprongen. Zijne hand tast naar den dolk onder den mantel.

— Neen, zegt hij, laat ons die mannen tegemoet gaan!

— Komt gij uit de stad? vroeg een der beide landleiden. Wat is daar voor nieuws! Heeft men den Keizer gevangen genomen?

— Het wordt verteld, antwoordde Christina.. Zeker weten wij het niet.

Het hart bonsde haar in de keel. De landleiden gaan verder.

— Leve Galba! roept de eene, die de vraag had gedaan. Aan het kruis met Nero, de volksvernietiger! Ik betaal twee kruiken goeden Cypriër indien ik het mag beleven dat men den schurk naar de strafplaats leidt!

— Men zal hem doodgeeselen, zei de andere. Dat is van oudsher de straf voor landverraders.

Nero huivert.

Zijne hand omklemt nog vaster den greep van het stilet.

Zoo snelt hij voorwaarts, Christina loopt zwijgend naast hem. Haar gemoed is zoo vol. Zij zou hem allerlei vragen willen doen, hem uithooren... ternauwernood kan zij den drang daartoe weerstaan.

Daarna voelt zij het verlangen in zich opkomen, hem alles te verklaren in één woord: zich zelve en hem licht te verschaffen. Zij bedwingt zich echter. Thans is dat onmogelijk. Zij moet hem sparen en — troosten.

Andermaal klinken naderende schreden. Het is een soldaat, die vermoedelijk met verlof is geweest.

Nero kijkt hem vrij in het gelaat.

— Ave Cesar! klinkt het van de lippen van den man, die den Keizer herkent.

— Ik dank u, zegt Nero. Bittere spot blinkt in zijne oogen. Opeens voelt hij het kleine handje van Christina dat zacht in de zijne wordt geschoven en de norsche stemming is verdwenen.

Na ongeveer een uur geloopt te hebben, bereiken zij een punt, waar men den straatweg verlaten en zich door struiken en doornheggen een weg banen moet, ten einde de villa van Paulo, niet door het vestibulum, maar aan de lange zijde te bereiken.

De beide vluchtelingen kunnen slechts met groote moeite voortkomen. Eindelijk zijn zij ter plaatse. Paulo en Epaphroditus staan gereed om hen te ontvangen.

Met de grootste inspanning hebben deze een gat in den muur gebroken, opdat de Cesar zou kunnen binnenkomen zonder door de slaven te worden opgemerkt.

Aan den voet van een pijnboom ligt een plas water, want het had den vorigen dag geregend. Nero, wiens gelaat en handen door de doornen zijn opengereten, schept, afgemat en rustig, met de volle hand een weinig water en slurpt het begeerig op.

— Dat zal voortaan mijne lafenis zijn! zucht hij.

Daarna wendt hij zich plotseling tot Paulo:

— Luistert! Wat is dat? Hoort gij daar geen paardengetrappel op den straatweg!

Epaphroditus snelt naar het vestibulum, maar komt weldra terug.

— Gebieder, zegt hij stamelend, gij zijt verraden. De ruiters van Tigellinus komen u gevangen nemen. De Senaat heeft u, op aanklacht van den vrijgelatene Icelus, tot een vijand des vaderlands verklaard en het vonnis uitgesproken, gij zult gestraft worden volgens de gewoonte der voorvaderen!

— Wat beteekent dat: volgens de gewoonte der voorvaderen!

— Gebieder, het is afschuwelijk, herneemt Epaphroditus. De veroordeelde wordt ontkleed, te pronk gesteld en doodgegeeseld.

— Zeg dan aan Icelus, dien ik niet ken, dat ik hem zijne boosheid vergeef. Wie ook door mij geleden heeft, deze vrijgelatene heeft hem duizendmaal gewroken. Meld echter aan den Senaat, dat ik hem diep veracht. Ik acht de ellendelingen, die mij toen ik nog Keizer was, met slaafsche onderdanigheid de sandalen hebben gekust, niet waard mij in de laatste oogenblikken mijns levens toornig op hen te maken. Paulo, ik dank u! En u ook Epaphroditus! Draag zorg voor mijn lijk! Smeekt den nieuwen Cesar, dat hij niet vergete hoe alle menschelijke dingen aan de wisseling van het noodlot onderworpen zijn en zegt hem, dat het den beheerscher van Rome niet betaamt, den overwonnen vijand na den dood nog te beschimpen!

Hij richt den dolk op zijn hart.

— Christina, mijn eerste en laatste geluk, mijn alles, vaarwel!

Met een wanhopigen kreet werpt zij zich op hem, om den stoot te verhinderen, doch onmiddellijk valt zij met een smartelijken zucht achterover.

Het scherpe staal was in hare borst gedrongen.

Een onbeschrijfelijke smartelijke uitdrukking vliegt over Nero's gelaat.

— Christina! Christina! Wat hebt gij gedaan? snikt hij, naast haar nederknielend. Ben ik dan door het noodlot gedoemd in de laatste minuut van mijn leven nog onheil te stichten en een moord te begaan?

— Het doet geen pijn, fluistert zij met een

lach om den mond. Wat toch zou het leven geweest zijn zonder u! Te lang reeds.. heb ik geleefd... troosteloos en eenzaam. Nu ben ik bij u... voor eeuwig.

Hij werpt zich over haar heen en kust haar nog eenmaal. Daarna neemt hij hare stuip-trekkende handen in zijne linker en stoot zich met de rechterhand den dolk in het hart.

Op hetzelfde oogenblik kletteren de zwaarden der Pretorianen achter het pijnboomenboschje.

De centurio, die zich voorover buigt en den Cesar bij den schouder grijpt, hoort, dat hij nog adem haalt.

— Spoedig, een verband! roept hij zijne soldaten toe.

De stervende Imperator heft nog eenmaal het hoofd op.

— Te laat klinkt het over zijne lippen.

Stervend zinkt hij op de trouwe borst, die tot dan voor hem heeft geklopt. Hij voelt nog den zachten druk van haar klein handje. Nog eenmaal vangt hij — zalig te midden van zijne hevige smart — een zucht op, die, evenals in vroegere dagen, spreekt van oneindige

liefde, en hoort hij hare lippen vurig bidden.

— Heer, wees ons genadig!

Toen was het met Nero gedaan.

Rome, de wereld was verlost van den grootsten dwingeland die ooit den scepter zwaai-de.

Paulo weende.

Ook de centurio veegde een traan uit het natte oog.

Er was iets groots in den dood van een man die de wereld regeerde, al was deze dan ook een dwingeland.

Zwijgend keken de soldaten toe.

Was dat hun keizer?

Was dat de god, voor wien zij schrikten en beefden?

Was dat de man die aller leven in handen hield en als Zeus beschikken kon over leven en dood, over de bliksems der aarde?

Nu was het er mede gedaan.

Nero was dood, de kilte had voor eeuwig zijn mond gesloten.

Paulo nam zijn mantel en spreidde dien zacht over den doode heen

INHOUD

	Blz.
I Het plan van Agrippina	3
II De oude bedelaar	10
III Het drama op den berg	18
IV De tijgerin	30
V Het offer	39
VI Op zee	45
VII Het hol van moeder Barbilla	55
VIII De jonge priester	61
IX In doodsgevaar	71
X Aan het Romeinsche hof	78
XI De jonge Imperator	85
XII De ontmoeting	94
XIII De verdwijning van Christina	101
XIV De smart van Nero	107
XV De strijd tusschen liefde en plicht	117
XVI De driekantig geslepen dolk	126
XVII De brandbrief	133
XVIII Nero bij zijne moeder	139
XIX De schaking	146
XX Pallas versmaad	150
XXI De ontvoering	153
XXII Moeder en zoon	157
XXIII De keerzijde in het gemoed van den Imperator	168

TWEEDE DEEL

DE MARTELAARS VAN HET CHRISTENDOM

I Saulus	173
II De HH. Maria Magdalena, Martha, Lazarus en Joseph van Arimathea	177
III De H. Petrus te Rome	184
IV Seneca onderricht zijn leerling, dat Agrippina de moordenares van Claudius is	191
V De wraak van Christina	197
VI Octavia en Christina	202
VII De giftbloem der dwingelandij	206
VIII Arme Octavia	213
IX De twee kinderen	218
X De verachte secte	223
XI Athene	228
XII Vlucht van Lucius	233
XIII De geheimzinnige gevangene	237
XIV Het feest van Bacchus	242
XV Op zee	248

XVI Een gastmaal ten huize van Sempronius Graccus	252
XVII De samenzweerders	257
XVIII De aanslag	267
XIX Het plan van Tigellinus	274
XX De eerste aanslag	279
XXI De moedermoord	285
XXII De kerk van Athene	293
XXIII De dienst der Goden	298
XXIV Het orakel van Delphi	302
XXV Het besluit	307
XXVI Nasporingen van Lucius	312
XXVII Vrienden in den nood	317
XXVIII Nieuwstijdingen	322
XXIX Een oproer	327
XXX De ontmoeting	331
XXXI De aanklacht	336
XXXII Het vonnis	340
XXXIII De volkswoede	344
XXXIV Octavia's besluit	349
XXXV Het plan van Poppea	352
XXXVI Arme Octavia	355
XXXVII Vervolging	361
XXXVIII Licht in den avond	366
XXXIX Romeinsche lijkplechtigheid	372
XL Rome in brand	377
XLI De plichtigen	381
XLII De Christenbeul	386
XLIII De HH. Petrus en Paulus	390
XLIV De H. Marcus	394
XLV De eerste vervolging	398
XLVI Het blijde wederzien	403
XLVII De fakkels van Nero	408
XLVIII De mismoed van Paulo	412
XLIX De straf	416
L In de arena	420
LI Een bruiloftsfeest	426
LII Wat Sempronia in den kuil der Christenen zag	434
LIII De marteldood	439
LIV De Kelten	445
LV In slavernij	452
LVI Plantinus in slavendienst	455
LVII Het brandmerk	461
LVIII Het oproer der slaven	464
LIX De marteldood	468
LX Het einde van een dwingeland	471

KEIZER NERO

OF DE

eerste martelaren van het Christendom

BEWERKT DOOR

LODEWIJK VAN LAEKEN

NATIONALE DRUKKERIJ

St-Willebrordsstraat, 57 Antwerpen.

1902.

Hij voelde in het diepst van zijn ziel, dat nu de tijd gekomen was om de aandoeningen en voornemens van dat nachtelijke uur in daden over te zetten.

De soberheid der eerste Christenen etende brood en zout benevens wortelen en kruiden.

Maar tegelijk met de warme geestdrift der Christenen, werd de onbuigzame fierheid, de ijzeren trots der Polycarpussen in hem wakke".

De opperpriester was nog bleeker geworden. Hij boog zich voorover. De aderen van zijn voorhoofd zwollen op, zijne lippen trilden, gloeiende vonken dansten hem voor de oogen.

— Ja, hierboven zullen wij vereenigd wezen... hierboven... (blz. 1007)

Een ontzettend, zielsverbijsterend visioen vertoonde zich aan zijn ontsteld gemoed.